

Vierauden kitka
luovan yhteistyön lämmittäjänä

*Kokemuksia monimuotoisen liikkuvuuden pilotoinnista
taidekoulutuksessa*

The Friction of Strangeness
as a Catalyst for Creative Collaboration

Experiences from a Blended Mobility Pilot in Art Education

Paul Jones
Guy Mayman
Tomas Regan

Johdanto

Keväällä 2023 ja 2024 kaksi kuvataiteen opiskelijaryhmää kohtasi toisensa – ensin verkossa, sitten kasvotusten. Kohtaaminen synnytti joukon havainnoivia ja dokumentoivia taideteoksia, unohtumattomia oppimiskokemuksia sekä joukon pedagogisia päätelmiä.

Wrexhamin yliopiston (WU) ja Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) yhteinen pilotti käynnistyi keväällä 2023. Professori Paul Jones, lehtori Guy Mayman ja lehtori Tomas Regan kokosivat tahoiltaan ryhmän kuvataiteen opiskelijoita osallistumaan hybridipedagogiikkaa kokeilevaan yhteishankkeeseen. Pilotti toteutettiin muiden opintojen ohessa, ja siihen osallistui yhteensä 17 toisen, kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijaa.

Ensimmäinen toteutus keväällä 2023 tapahtui verkossa ja paikallisesti omissa ryhmissä. Opiskelijat tapasivat toisiaan viidesti videoyhteyksin ja työskentelivät kampuksillaan pienryhmissä. Opiskelijat tutustuivat toisiinsa sekä toistensa asuinympäristöihin, työtapoihin, opiskelupaikkoihin ja kulttuureihin. He suunnittelivat yhteisen taideprojektin, joka olisi joko postitettu toisilleen tai toteutettu samanaikaisesti molemmissa paikoissa. Pilotti synnytti paljon ideoita ja yhteistyötä, mutta itse projekti ei lopulta toteutunut. Opettajat arvioivat, että suurin syy tähän oli fyysisen tapaamisen puuttuminen – ryhmien välille ei ehtinyt muodostua tarpeeksi sitovaa yhteyttä. Päätettiin selvittää, voitaisiinko hanke toteuttaa uudelleen, tällä kertaa elävällä kohtaamisella täydennettynä.

Pilotin toinen toteutus käynnistyi keväällä 2024. Ryhmät kohtasivat jälleen verkossa viisi kertaa ja työskentelivät verkossa pienryhmissä. Samalla he työskentelivät paikallisesti ohjatusti osana kevään opintojaksoja. Tällä kertaa yhteinen taideprojekti paitsi suunniteltiin, myös toteutettiin. Pilottiin liittyvän opintomatkan rahoitus järjestyi SAMKin opiskelijoille Erasmus+ monimuotoliikkuvuuksina, mikä kattoi osan matkakuluista. Toukokuussa SAMKin opiskelijat matkustivat viikoksi Wrexhamiin tapaamaan WU:n opiskelijoita, toteuttamaan yhteisiä taideprojekteja sekä rakentamaan yhteisen näyttelyn.

Introduction

In 2023 and 2024, two groups of fine arts students met – first online and then in person. This encounter resulted in a series of observational and documentary artworks, unforgettable learning experiences, and a set of pedagogical insights.

The joint pilot project between Wrexham University (WU) and Satakunta University of Applied Sciences (SAMK) began in the spring of 2023. Professor Paul Jones, Lecturer Guy Mayman and Lecturer Tomas Regan gathered a group of fine arts students to participate in an experiment with hybrid pedagogy. The pilot was conducted alongside regular studies and included two handfuls of second-, third-, and fourth-year students.

The first implementation of the pilot, in spring 2023, took place entirely online and within local groups. The groups met five times via video calls and worked in groups on their respective campuses. They planned a collaborative art project that would either be mailed to each other or produced simultaneously in both locations. While the pilot generated many ideas and fostered collaboration, the project was ultimately not realized. In their analysis, Jones, Mayman and Regan concluded that the primary reason was the lack of a physical meeting, which prevented the formation of a sufficiently strong connection between the groups. This led to a decision to explore the possibility of a second iteration, this time including an in-person meeting.

The second implementation of the pilot began in spring 2024. The groups met online five times and worked in small groups remotely. They also worked locally under supervision as part of their spring coursework. The students familiarised themselves with each other's living environments, working methods, study locations, and cultures. This time, they not only planned a joint art project but also executed it. In May, the SAMK students traveled to Wrexham for a week to meet the WU students, carry out collaborative art projects, and present a joint exhibition. Funding for the study trip linked to the pilot was secured for SAMK students through Erasmus+ blended short-term exchange funding, which covered part of the travel expenses.

Rinnakkaistilojen jännite

Tämä monitasoinen kohtaaminen toi esiin ilmiöitä, joita on kiinnostavaa tarkastella *heterotopia*-käsitteen avulla. Michel Foucault'n mukaan heterotopiat ovat vaihtoehtoisia, rinnakkaisia tai poikkeavia tiloja, joissa yhteiskunnan tavanomaiset säännöt ja merkitykset eivät täysin päde. Ne ovat paikkoja tai tilanteita, jotka ovat erillään mutta samalla kytkeytyvät ympäröivään yhteiskuntaan, kuten esimerkiksi sairaalat, hautausmaat, museot, laivat tai vankilat. (Foucault, 1967.)

Termillä *heterotooppinen kitka* viitataan jännitteisiin ja vuorovaikutukseen, joita syntyy, kun erilaiset tilalliset, kulttuuriset ja institutionaaliset rakenteet kohtaavat. Voidaan ajatella, että vieraassa ympäristössä työskentelevä taiteilija on tekemisissä heterotopian kanssa, ja saattaa jopa aiheuttaa sellaisen, mikä synnyttää kitkaa. Tämä heterotooppisen kitkan tila voi olla haastava mutta myös hyvin hedelmällinen. (Jones, 2021.)

Uudessa ympäristössä taiteilija joutuu neuvottelemaan työnsä merkityksistä paikallisen yhteisön, instituutioiden tai muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi kaupunkiympäristöön tottuneen taiteilijan työ saattaa saada toisenlaisen vastaanoton maaseutuympäristössä. Suljetussa yhteisössä (esimerkiksi sairaalassa, vankilassa tai kirkossa) työskentelevä taiteilija kohtaa tilan sisäiset säännöt ja rajoitukset. Julkisessa tilassa taiteilijan työ voi hetkellisesti muuntaa paikan heterotopiaksi.

Taiteilijan työ voi peilata paikallista todellisuutta tai toimia sen vastaparina, tuoden esiin jännitteitä, jotka muutoin pysyisivät piilossa. Kaupunkitilaan sijoitettu performanssi saattaa esimerkiksi paljastaa arjen huomaamattomia rutiineja tai valtasuhteita. Kun taiteilija siirtää paikakasidonnaisen työskentelynsä itselleen tuntemattomaan ympäristöön, hän astuu tilaan, jossa normit ja merkitykset poikkeavat totutusta. Tämä muuntaa sekä taiteilijan että tilan, ja synnyttää heterotooppisen tilan, jossa perinteiset merkitykset ja käytännöt ovat jatkuvan neuvottelun ja muutoksen kohteena.

Tension of Parallel Spaces

This multi-layered encounter revealed phenomena that are intriguing to examine through the concept of *heterotopia*. Michel Foucault's heterotopia describes alternative, parallel, or deviant spaces where the usual rules and meanings of society do not fully apply. Heterotopias are places that are separate yet simultaneously connected to the surrounding society – such as cemeteries, hospitals, museums, ships, or prisons. (Foucault, 1967.)

The term *heterotopic friction* is used to refer to the tensions and interactions that arise when different spatial, cultural, and institutional structures meet. One could argue that an artist working in an unfamiliar environment engages with heterotopia and may even be causing one, generating friction in the process. This state of heterotopic friction can be problematic but also highly fruitful. (Jones, 2021.)

When working in a new environment, an artist has to negotiate the meaning of their work with the local community, institutions, or other stakeholders. For example, an artist accustomed to an urban setting may find their work interpreted differently in a rural context. If an artist works within a closed community (such as a hospital, prison, or church), they must navigate the internal restrictions and regulations of that space. An artist working in a public space may also temporarily transform it into a heterotopia.

When an artist enters a new environment, their work may either reflect the local reality or act as a counterpoint, revealing hidden tensions. A performance staged in an urban space, for instance, can expose unnoticed routines or hierarchies of everyday life. When an artist relocates their site-specific practice to an unfamiliar setting, they step into a space where norms and meanings differ from their previous working environment. This transformation affects both the artist and the space, creating a heterotopic site where traditional meanings and practices are subject to negotiation and change.

Eroja ja yhtäläisyyksiä

Walesissa sijaitseva Wrexham ja Pohjois-Satakunnan Kankaanpää ovat molemmat pienehköjä kaupunkeja suurempien keskusten periferiassa – maaseudulla, mutta silti kaupunkeja, ei kyliä. Suhteellisen koon ja maantieteellisen sijainnin lisäksi niillä on muitakin yhteisiä piirteitä. Molemmat kamppailevat rakennemuutoksen kanssa: Wrexhamissa on 44 700 asukasta, Kankaanpäässä 12 500. Molemmilla paikkakunnilla on ollut tiiliteollisuutta. Molempien maisemiin liittyy suomaita. Molempien paikallisidentiteettiin kuuluu urheilujoukkue (Kankaanpään Maila ja Wrexham AFC). Molemmissa on maineikas keskikokoinen kuvataidetta opettava taidekoulu, joka kuuluu isompaan korkeakouluun. Samasta syystä kuvataide, erityisesti veistotaide, näkyy katukuvassa. Kaupunkikuvaan kuuluu myös luonnonläheisyys: Wrexhamissa tunnettu Erddig-puistoalue, ja Kankaanpäässä puistojen lisäksi Hämeen kangas.

Wrexham ei ehkä ensikuulemalta vaikuta erityisen eksoottiselta tutkimus- tai opintomatkakohteelta. Tässä pilotissa se kuitenkin tarjosi suomalaisille opiskelijoille sopivan yhdistelmän tuttuutta ja vierautta – tarpeeksi vieras, että epämukavuusalueelle päästiin, mutta riittävän tuttu, ettei kokemus muuttunut liian kuormittavaksi.

Suomalaiset ja walesilaiset opiskelijaryhmät tapasivat verkossa viiden videopuhelun verran. Tapaamisissa esittäydettiin, ja alettiin kehittää yhteisiä ideoita. Ryhmät olivat postittaneet toisilleen paketin kuriositeetteja omasta asuinympäristöstään. Näiden avulla tutkittiin kulttuurisia yhtäläisyyksiä ja eroja, sekä tarkkailtiin oletuksia ja ennakkokäsityksiä. Tapaamisissa mietittiin paikkoihin, esineisiin ja asioihin liittyviä merkityksiä ja niiden välittymistä. Vähitellen keskustelu siirtyi paikkakuntien vertailusta yksilöihin ja heidän taiteelliseen työskentelyynsä. Opiskelijat tunnistivat risteäviä kohtia toistensa luovissa prosesseissa, ja näistä löytyi myös pohjaa yhteiselle tekemiselle. He esittivät ehdotuksia mahdollisista yhteistyöprojekteista ja pohtivat, mitä niiden toteuttaminen vaatisi. Muutamia ideoita valittiin jatkokehittäväksi, ja niiden ympärille muodostettiin pienryhmiä.

Differences and Similarities

Wrexham, located in Wales, and Kankaanpää, in Northern Satakunta of Finland, are both small cities on the periphery of larger urban centers – honestly rural, yet still cities, not villages, nor country side. In addition to their relative size and peripheral geographical position, they share other similarities. Both struggle with population decline: Wrexham has 44,700 residents, while Kankaanpää has 12,500. Both were industrial centres for brick making. Both have a connection to wetlands. Both have a local sports team tied to their identity (Kankaanpään Maila and Wrexham AFC). Both are home to a well-regarded, mid-sized fine arts school that is part of a larger higher education institution. As a result, fine art – particularly sculpture – is visible in the urban landscape. Both cities also integrate natural elements into their surroundings: Wrexham with its renowned Erddig parkland and surrounding hills, and Kankaanpää with its parks and the Hämeen kangas woodland area.

At first glance, Wrexham might not seem like a very exotic research destination. However, for the purposes of this pilot, it offered an ideal balance between familiarity and novelty for the Finnish students – foreign enough to push students out of their comfort zone, yet familiar enough to avoid overwhelming them. It was still an exciting travel destination. Equally, the Finnish students carried with them sufficient exoticism to cause a heterotopia for the locals.

The student groups met online over the course of two months via video calls on Teams. These virtual meetings included introductions and idea development. Each group had mailed a package of curiosities from their local area to the other, using these to explore cultural similarities and differences while reflecting on assumptions and preconceptions. Discussions revolved around the meanings of places, objects, and phenomena, and how these meanings are conveyed. The conversation gradually shifted from comparing locations to focusing on individuals and their artistic practices. Students identified intersections in their creative processes, and these commonalities became the basis for collaboration. They proposed potential joint projects and discussed what these would require. From these ideas, a few were selected, and working groups were formed to further develop them.

Kohtaaminen

Kankaanpään ryhmä matkusti Wrexhamiin toukokuussa 2024. Vastaanotto oli innostunut, ilmassa oli jännittynyttä odotusta ja hyväntuulista virtaa. Edeltävät verkkotapaamiset olivat jo luoneet pohjaa tutuksi tulemiselle: jäätä oli vähemmän rikottavana, ja kohtaamiseen liittyi odotuksen tuomaa energiaa. Iloisen puheensorinan lomassa hoidettiin käytännön asiat, kuten kulkuluvat ja tilajärjestelyt, ja sitten ryhmä ryhtyi töihin. Viisipäiväinen työskentelyjakso alkoi maanantaina ja päättyi perjantaina.

Viikon alussa ryhmä jakautui. Kahden hengen tutkimuspartio suuntasi omatoimisesti lähiseuduille keräämään näytteitä ja tekemään havaintoja. Samaan aikaan toinen ryhmä valmisteli kiireesti materiaaleja projektia varten taidekoulun kampuksella (syanotypiaa). Osa ryhmäläisistä kierteli kampuksen lähialueilla tutkien ympäristöä ja keräten aineistoa. Oli tärkeää saada työ nopeasti alkuun, sillä loppuviikolle oli luvattu sadetta, ja suunnitelmassa oli myös vierailu Angleseyhin merenrannalle.

Työskentely oli dynaamista, itsenäistä ja joustavaa. Ilmassa oli sähköä. Viikon aikana syntyneet materiaalit ja teokset koottiin perjantai-iltana näyttelyksi, joka esitettiin taidekoulun Kura-projektitilassa. Näin osallistuttiin Wrexhamin yliopiston kuvataiteen ja muotoilun kevätnäyttelyyn omalla panoksella. Kevätnäyttelyyn osallistuminen tarjosi mahdollisuuden esitellä projektia yleisölle, tehdä vierailu näkyväksi, tutustua paikalliseen taidekenttään, kokea kevätnäyttelyn prosessi, ja laajentaa sosiaalista vuorovaikutusta. Tässä yhteydessä opiskelijat itse muodostivat kohtaamisen heterotooppisen tilan – epävakaan, liikkuvan ja muutoksessa olevan.

”Webinaarit tai verkossa keskustelu on aina hankalaa, mutta koska meillä oli niin paljon tapaamisia, pystyin keskustelemaan ryhmän kanssa entistä mukavammin ja varmemmin.”

”Oli helpompi tavata paikan päällä, kun olimme jo tavanneet verkossa.”

”Minusta vaihdossa tärkeintä on tutustua toiseen kulttuuriin ja tutkia sitä avoimin mielin.”

The Encounter

The group from Kankaanpää traveled to Wrexham in May 2024. The groups met merrily, with excited electricity. The preceding online meeting meant that there was already a certain familiarity and expectation in this initial real world meeting; less ice to break, and a sense of anticipation which energised the encounter. With cheerful chatter and keen observations the group settled down, dealt with necessary practicalities, access permits, etc., and got to work. They worked for five days, from Monday to Friday.

At the beginning of the week, the group split into two. A two-person research team set off to independently explore the surrounding areas and collect samples. The other group hurriedly prepared materials for their project (of cyanotype) at the art school campus. Others wandered around the area making observations and gathering samples. It was crucial to get started quickly as rain was forecast for the end of the week, and there were plans to visit Anglesey's seaside as part of the collaboration.

The groups worked dynamically, independently, and flexibly. There was palpable electricity in the air. By Friday evening, various outcomes and materials gathered during the week had been assembled into an exhibition that took place in the Art School's project space Kura, meaning the group participated in Wrexham University's art and design degree show exhibition with their contribution. This event provided an opportunity to expose the project to an audience and increase awareness of the visit, to experience the University degree show, and to widen the range of social interaction afforded by the collaboration, with the students themselves as the heterotopic site – unstable, shifting, and transformed by encounter.

“I always find webinars, or talking online awkward but the amount of meetings we had allowed me to become more comfortable and confident talking with the group.”

“It was easier to meet on the spot when we had already met online.”

“I think the most important thing about the exchange is getting to know another culture and exploring it with an open mind.”

Tuloksia ja havaintoja

Opiskelijat suunnittelivat yhdessä projektin (oikeastaan joukon projekteja), työskentelivät yhdessä ja toteuttivat yhdessä näyttelyinstallaation. Näyttely kokosi yhteen matkan aikana syntyneitä teoksia, havaintoja, luonnoksia ja näyteaineistoja. Moninaisuudestaan huolimatta aineistosta muodostui ehjä kokonaisuus. Päätettiin myös, että työ jatkuisi myöhemmin.

Kaikki osallistujat tuottivat aineistoa zineen, joka koottiin dokumentoimaan projektia – arkistoksi. Kaikki teokset ja materiaalit kerättiin matkालaukkuun, joka valittiin koko projektin kantavaksi säilytysalustaksi. Laukusta tuli myös symboli: liikkuvuuden, väliaikaisuuden ja muuntumisen kantaja. Se alkoi edustaa projektin heterotooppista henkeä ja osallistujien yhteistä tilaa. Samankaltainen merkitysten muutos tapahtui opiskelijoiden lähettämien esineiden kohdalla: ne muuttuivat matkalla, herättäen saapuessaan keskustelua paikasta, kulttuurista ja identiteetistä.

Samalla kokemus tarjosi tärkeitä pedagogisia oivalluksia. Ympäristön muutos aktivoi selvästi uudenlaista ajattelua, kokeiluja, hedelmällistä törmäilyä, havaintoja ja luovia ratkaisuja. Siirtymä itsessään toimi katalyyttinä taiteelliselle ja älylliselle tutkimiselle, haastamalla osallistujia irtautumaan totutuista työtavoista.

Ryhmätyö osoittautui erityisen toimivaksi, kun opiskelijat olivat aidosti kentällä ja saivat riittävästi vapautta kantaa vastuuta omasta tekemisestään. Kun heille annettiin tilaa kohdata haasteita ja toteuttaa ideoitaan itsenäisesti, heidän aloitteellisuutensa, ongelmanratkaisukykynsä ja sitoutumisen omaan työskentelyynsä vahvistuivat merkittävästi.

Studio- ja instituutiokontekstin ulkopuolella opiskelijan ja opettajan/taidekoulun välinen suhde muuttuu: sen voi neuvotella uudelleen, se voi rakentua uudestaan tai jopa väistyä kokonaan. Kun mukana ei ole taidekoulun arkkitehtuurin, hierarkioiden ja metodologian kehystä, osallistujat vapautuvat odotuksista, ja liikkeisyys tai juoksevuus mahdollistuu. Tämä tukee ajatusta siitä, että kokemuksellinen ja kontekstuaalinen oppiminen on erityisen toimivaa taidekoulutuksessa (Orr & Shreeve, 2018).

Tämä siirtymä itsessään toimi katalyyttinä taiteelliselle ja tiedolliselle tutkimukselle ja haastoi osallistujat irrottautumaan tavanomaisista työskentelytavoistaan. Heterotooppinen kitka synnyttää jännitettä aiemman kokemuksen ja uuden, horjuttavan tilan välillä. Se vaatii improvisaatiota, neuvottelua, valppautta – muutoksen kohtaamista. (Jones, 2021)

Results and reflection

The student group had collectively planned a project (actually a series of projects), worked together, and created an exhibition installation. The exhibition brought together the works, observations, sketches, and sample materials made during the trip. The material formed a coherent entity, despite the diversity of the creators and the tension of the situation. It was also agreed that the project would continue.

All participants contributed imagery for a zine that was created to document the project, creating an archive. All works were collected in a suitcase, chosen to house materials collected during the project. The suitcase – used as a container for collected materials but also symbolizing mobility, temporary occupation, and transformation – became emblematic of the heterotopic characteristics embodied within the project and the spirit of the participants. Similar significance emerged from the mailed objects exchanged between students, as their meanings shifted upon arrival, sparking insightful discussions on place, culture, and identity.

At the same time, the experience provided important pedagogical insights. We were surprised by how clearly the change in environment activated new thinking, experiments, fruitful clashes, observations, and creative solutions. Group work proved especially effective when students were genuinely in the field, given enough freedom to take responsibility for their own projects. When they were allowed space to implement their ideas and face challenges independently, their initiative, problem-solving abilities, and commitment to their work significantly strengthened.

Outside the studio/institution, the relationship between student and teacher/art school is destabilised and can be renegotiated, restructured, ignored even. A fluidity is achieved as participants become free of expectations that are attached to the architectures/ hierarchies/methodologies attached to the art school. This supports the idea that experiential and contextual learning is particularly effective in arts education (Orr & Shreeve, 2018.)

The transition itself acted as a catalyst for artistic and intellectual exploration, challenging participants to break free from their usual working methods. The space of heterotopic friction generates tension between past experience/knowledge and the destabilisation of this “other” place; necessitating improvisation, negotiation, vigilance within a changed environment; a shift in expectation and practice. (Jones, 2021)

Heterotooppinen pedagogiikka ja taiteellinen oppiminen

Keskeinen pedagoginen oivallus projektissa oli autonomian merkitys opiskelijoiden sitoutumisessa. Ryhmätyö osoittautui tehokkaimmaksi silloin, kun opiskelijoille annettiin vastuuta ja vapautta kohdata haasteita omilla ehdoillaan. Tuttujen institutionaalisten rakenteiden ulkopuolella perinteinen opettaja-oppilas-hierarkia muuttui joustavammaksi, mahdollistaen uusien roolien ja toimijuuden määrittelyn luovassa prosessissa.

Tämä tukee (ehkä täydentäen) sosiaalisen konstruktionismin pedagogisia malleja, kuten Lev Vygotskin *lähikehityksen vyöhykkeen* ajatusta, jonka mukaan oppiminen tehostuu vuorovaikutuksen kautta. Oppimisen tukena Vygotskin mallissa on yleensä "taitavampi toinen", joka voi olla opettaja, mentori tai vertainen. (Vygotski, 1980.)

Tässä projektissa opiskelijat työskentelivät heterotooppisessa tilassa, jossa he joutuivat toimimaan oman taiteellisen viitekehityksensä ulkopuolella. Tässä tilassa oppimista ja toimintaa ohjasi pikemminkin yhteistyön aiheuttama kitka kuin valmiiksi määrätty mentori.

Heterotooppinen tila on lähtökohtaisesti epämieluisa. Se ei siis automaattisesti johda hedelmälliseen työskentelyyn, kuten ensimmäisessä verkkokohtaamisessa havaittiin. Tarvitaan tietty kynnyks, joka ylitetään, jotta osallistuminen todella käynnistyy. Kysymys ei ole vain live- tai etätilanteen eroista, vaan enemmänkin siitä, onko tilanteessa todellinen tehtävä ja onko halu sitoutua sen ratkaisemiseen. (Vierailu Wrexhamissa oli vakava asia: opiskelijat olivat vieraina vieraassa – ja silti tutussa – koulussa, heillä oli aikaraja ja heidän piti tehdä parhaansa poikkeuksellisissa olosuhteissa.)

Havaitsimme, että opettajan täytyi astua sivuun tilanteesta, jotta se muuttui muiden osapuolten näkökulmasta aidosti aktiiviseksi. Kun läsnä on opas (ohjaaja, mentori) tilanne ei ole opiskelijoille aidosti kitkainen. Tämä näkyi ensin verkkotapaamisissa, ja myöhemmin yhteistyöprosessissa: kun ohjaaja poistui, opiskelijoiden oli turvaututtava omaan aloitteellisuuteensa, ongelmanratkaisutaitoihinsa ja vertaistensa tukeen. Ohjaajan poissaollessa ryhmä on pakotettu tuottamaan vastauksia omasta joukostaan, ja näin tavallaan korvaamaan ohjaajan.

Heterotopic Pedagogy and Artistic Learning

A key pedagogical insight was the role of autonomy in student engagement. Group work proved most effective when students were granted responsibility and freedom to navigate challenges. Outside the familiar institutional setting, traditional teacher-student hierarchies became fluid, allowing students to redefine their roles and agency in the creative process.

This supports (or perhaps complements) pedagogical models of social constructionism, such as Lev Vygotsky's idea of the *Zone of Proximal Development* (ZPD), according to which learning is enhanced through interaction. In Vygotsky's model, learning is usually supported by a "more knowledgeable other" (MKO), who may be a teacher, mentor or peer (Vygotsky, 1980.)

In this project, students worked in a heterotopic space where they were forced to operate outside their own artistic frame of reference. In this space, learning and action were guided by the friction of collaboration rather than by the predefined mentor.

A heterotopic situation is uncomfortable. As such it does not necessarily become a productive state, as we saw with the first online collaboration. There needs to be a push past a certain threshold into engagement. It's not just a matter of the distinction between live and remote settings, but more about whether there is a real task at hand and a willingness to commit to solving it. (The visit to Wrexham was a serious matter: the students were guests at a strange – yet familiar – school, they were under a time limit and had to do their best in extraordinary circumstances.)

We found that in order to actuate the situation for the parties, it was necessary for the tutor to step back or even step away. When there is a host (teacher, tutor, or MKO) present, a situation is not really actively frictional, for the students. This was observed first in the online meetings, and later in the collaborations; once left without a host, the students had to rely on their own initiative, problem-solving skills, and peer collaboration. The frictional situation forces the group to come up with answers, and in a way a substitute for the MKO from within themselves.

Lähikehityksen vyöhyke	Heterotooppinen kitka
Taitavampi toinen apuna (mentori tai vertainen), vahva sosiaalisuus	Ei opasta (mentoria), ohjaavana mallina sosiaalinen kitka, vahvasti sosiaalista
Mentori katalyyttina (myös kieli)	Kitka katalyyttina
Mahdollistaa yksilöllisen oppimisen kapasiteetin ylittämisen	Mahdollistaa uusia oivalluksia, pakottaa joustavaan ajatteluun
Laajentaa opittua aluetta	Tutkii vierautta, luova tutkimusmatka
Oppiminen tuen (scaffolding) avulla	Kitka ohjaa oppimista

Heterotooppinen pedagogiikka tuo mukanaan rakentavan särön – se rikkoo opiskelijan taiteellista individualismia ja edistää suhteellista, yhteisöllistä oppimista. Sen sijaan, että opiskelijat vahvistaisivat omaa esteettistä ilmaisuaan, heidän tuli neuvotella merkityksistä, tehdä yhdessä ja sopeutua – erityisesti näyttelyn kuratoinnissa. Myös alkuvaiheen kömpelyys ja epämukavuus olivat olennainen osa prosessia: ne pakottivat kohtaamaan vierautta ja synnyttivät uusia luovia vastauksia.

Kokemuksellinen konstruktiiivinen oppiminen vaatii onnistuneen oppimiskokemuksen. Oppiminen vaatii tukea, koska kriisiin tyrehtynyt kokemus opettaa vain välttämään kriisejä. Oppimisen tuki voi olla mentori tai hänen laatima ohjeistus, mutta kuten totesimme, ohjaileva mentori rajoittaa oppijan autonomista toimijuutta. Heterotooppisen kitkan mallissa mentori varmistaa, että tukea on saatavilla kriisitilanteiden purkamiseksi, mutta kaikkia ongelmatilanteita ei tule varoa. Oppijoilla tulee olla puitteet ja motivaatio ratkaista ongelmatilanteita itse yhdessä ryhmässä.

Zone of Proximal Development	Heterotopic Friction
More knowledgeable other (mentor or peer), highly social	No mentor, guided by social friction, highly social
Mentor as catalyst (also language)	Friction as catalyst
Learner can exceed personal capabilities	Enables new discoveries, enforces creative thinking
Expands beyond the familiar	Studies the unfamiliar, exploration
Learning through scaffolding	Learning guided by friction

Thus, heterotopic pedagogy introduces productive rupture – disrupting students’ artistic individualism and fostering relational, collaborative learning. Instead of reinforcing personal aesthetics, students had to negotiate meaning, co-create, and adapt – particularly in curating the exhibition. Even initial awkwardness and discomfort were integral, forcing students to grapple with unfamiliarity and form new creative responses.

Constructive experiential learning relies on a successful learning experience. Learning requires support, as an experience of being deadlocked in a crisis only teaches one to avoid crises. Support for learning can be provided by a mentor or by instructions from a mentor, but, as we noted, a controlling mentor limits the learner's autonomy. Within the model of heterotopic friction, the mentor can facilitate the situation, and ensure that support is available to defuse crises, but not all problem situations should be avoided. Learners must find the framework and motivation to solve problems themselves in a group setting. Learning and creativity emerge from within a living culture.

Sivuhuomio luovuuden yhteisöllisyydestä

Taiteellinen työ vaikuttaisi ensisilmäykseltä haastavan sosiaalisen konstruktivismiin – kuten Lev Vygotskin lähikehityksen vyöhykkeen mallin – sillä usein ajatellaan, että luovuus ja henkilökohtainen taiteellinen kasvu on yksilösuoritus, eikä perustu tiettyyn "taitavampaan toiseen" tai mihinkään olemassa olevaan malliin. Itse asiassa taidekasvatus perustuu perinteisesti näkemykseen, jossa korostetaan yksilöllistä ilmaisua – oman ilmaisun ja taiteilijuuden löytämistä. Luovan työn yhteistoiminnallinen puoli unohdetaan usein tai sitä ei tunnisteta osana taiteilijan työtä. Vygotskille kulttuuri on yksilöiden luovuudelle rakentuva yhteisöllinen prosessi, ihmiskunnan yhteinen teos, ja kieli sen työkalu. Luovuus ja oppiminen rakentuu olemassa olevien (kielellisten) käsitteiden ja mielikuvien varaan. Hänen mukaansa oppiminen ja innovaatiot syntyvät elävässä kulttuurissa, ja mielikuviutus on kaiken luovuuden perusta. (Vygotski, 1930.) Taiteellinen luovuus ei siis ole ristiriidassa sosiaalisen konstruktivismin ajatuksen kanssa, kunhan se nähdään sosiaalisena.

Sivuhuomio tuntemattomasta

Professori Emma Cocker huomauttaa artikkelissaan *Tactics for Not Knowing*, että taide suhtautuu tuntemattomaan hyvin eri tavalla kuin tiede. Taide tutkii tuntematonta, mutta ei välttämättä selvittääkseen sitä vaan usein taide esittää tuntemattoman osia pyrkien säilyttämään niiden tuntemattomuuden. (Cocker, 2013.) Tämä on syytä huomioida, kun arvioidaan luovuutta ja innovaatioita taiteessa, sekä taiteen koulutuksen menetelmiä, ja niiden soveltuvuutta muille aloille.

Taide pyrkii tuomaan rajalliseen muotoon häivähdyksen jostakin loputtoman käsittämättömästä – ja toisinaan tekemään asioista vähemmän, ei enemmän, tiedettyjä.

- Emma Cocker, *Tactics for Not Knowing* – Preparing for the Unexpected, 2013

Sidenote: Art as Social Activity

At first, artistic work would seem to challenge social constructivism, such as Lev Vygotsky's model of the ZPD, as it is often thought that creative insight and personal artistic growth is not based on a particular "more knowledgeable other" or any existing model, but is an individual achievement. In fact art education is traditionally based on a view that emphasises individual expression – the discovery of one's own expression and artistry. The collaborative aspect of creative work is often forgotten or not recognised as part of the work of the visual artist. For Vygotsky, culture is a communal process built on the creativity of individuals, a common work of humanity, and language its tool. According to him, learning and innovation are generated within a living culture, and imagination is the basis of all creativity. For him innovation would never happen individually. (Vygotsky, 1930.) Therefore, artistic creativity does not conflict with the idea of the social constructivism, as long as it is seen as a social activity.

Sidenote: The Unknown

Professor Emma Cocker points out in her article *Tactics for Not Knowing* that art deals with the unknown in a very different way to science. Art explores the unknown, but not necessarily to clarify it; often art presents parts of the unknown in an attempt to preserve their unknownness. According to Cocker, "artistic practice recognises the value of not knowing, less as the preliminary state (of ignorance) preceding knowledge, but as a field of desirable indeterminacy within which to work". (Cocker, 2013.) This should be taken into account when evaluating creativity and innovation in the arts, as well as methods of arts education and their applicability to other fields.

Paradoxically, perhaps, art involves an attempt to smuggle a trace of something infinitely unknowable within the parameters of finite form.

- Emma Cocker, *Tactics for Not Knowing* – Preparing for the Unexpected, 2013

Yhteenveto

Tämä kaksivuotinen pilottiprojekti tarjosi ainutlaatuisen tilaisuuden tarkastella taiteellista työskentelyä, oppimista ja yhteistyötä vierauden ja kokemuksellisuuden näkökulmasta. Projektin aikana havaittiin, kuinka paikanvaihdos ja uusi konteksti voivat toimia katalyyttina luovalle ajattelulle. Astuessaan ulos omista totutuista työskentelytavoistaan opiskelijat reagoivat ympäristön muutokseen uusilla, innovatiivisilla tavoilla. Tämä toi esiin taiteellisen prosessin herkkyyden kontekstille ja tilallisille järjestyksille.

Pedagogisesti projekti osoitti, että aidossa, tilannesidonnoisessa työelämää vastaavassa työskentelyssä opiskelijat ottavat luonnollisesti vastuuta omasta tekemisestään. Kun heille annettiin vapaus ja mahdollisuus ratkaista käytännön haasteita itse, heidän sitoutumisensa ja luovuutensa kasvoivat. Tämä korostaa työelämälähtöisen oppimisen ja kokemuksellisuuden merkitystä taidekoulutuksessa.

Lopulta pilotti ei ollut pelkästään kahden oppilaitoksen välinen kokeilu, vaan myös tapa kehittää uusia toimintamalleja taiteellisen työskentelyn, kansainvälisen yhteistyön ja taidepedagogiikan yhdistämiseen. Näistä lähtökohdista syntynyt yhteinen näyttely ei ollut vain projektin lopputuloksena, vaan myös osoitus siitä, miten taiteellinen dialogi voi rakentua yli paikkojen, kulttuurien ja työskentelytapojen rajojen. Projekti ei päättynyt tähän – sen herättämät kysymykset ja ideat jäävät elämään sekä osallistujien työskentelyssä että mahdollisina tulevinä yhteistyömuotoina.

Summary

This two-year pilot project provided a unique opportunity to examine artistic work, learning, and collaboration from the perspectives of unfamiliarity. During the project, it became evident how a change in location and context can act as a catalyst for creative thinking. Stepping out of their familiar working methods, students responded to the change in environment with new, innovative approaches. This highlighted the artistic process's sensitivity to context and spatial orders.

Pedagogically, the project showed that in authentic, context-bound work, students naturally take responsibility for their own actions. When given the freedom and opportunity to solve practical challenges on their own, their commitment and creativity grew. This emphasises the importance of work-integrated learning and experiential learning in art education.

Ultimately, the pilot was not just an experiment between two institutions but also a way to develop new models of integrating artistic practice, international collaboration, and art pedagogy. The shared exhibition that emerged from this laid the groundwork for how artistic dialogue can be built across places, cultures, and working methods. The project didn't end here – the questions and ideas it sparked will continue to live on in the participants' work and potentially lead to future forms of collaboration.

List of References - Lähteet:

Foucault, M & Miskowiec, J. (1986) Of Other Spaces. *Diacritics* 16, no. 1, 22–27.
<https://doi.org/10.2307/464648>.

Foucault, M. (1967). Of Other Spaces, Heterotopias. *Architecture, Mouvement, Continuité* no. 5.
<https://foucault.info/documents/heterotopia/foucault.heteroTopia.en/>

Jones, P. (2021). Heterotopic Frictions. Visually problematising identity, territory and language from an Anglo-Welsh Perspective. Aberystwyth Research Portal.
<https://research.aber.ac.uk/en/studentTheses/heterotopic-frictions>

Orr, S., & Shreeve, A. (2017). *Art and design pedagogy in higher education: Knowledge, values and ambiguity in the creative curriculum*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315415130>

Vygotsky, L. (1980). *Mind in Society*. Harvard University Press.
<https://www.perlego.com/book/1147807/mind-in-society-development-of-higher-psychological-processes-pdf>

Vygotsky, L. (1930/1968). 'Imagination and Creativity in Childhood.' *Journal of Russian and East European Psychology*. Vol. 42. 2004
<https://doi.org/10.1080/10610405.2004.11059210>

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja D, Muut julkaisut 13/2025

ISSN 2323-8372

ISBN 978-951-633-435-9

Nottingham Trent University
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Wrexham University

Co-funded by the
European Union

samk

